GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.
„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.
Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe şése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.
ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 194. *Lunĭ, Marţĭ 16 (28) Octomvre* 1884.

GAZETA TRANSILVANIEI.

Braşovŭ în 15 (27) Octomvre.

Este bine sĕ urmărimŭ pasŭ cu pasŭ enunţiările ministrului-preşedinte Tisza cu privire la mĕsurile, ce are de cugetŭ a le luá pentru „salvarea intereselorŭ păcii interióre din statulŭ ungarŭ.“

Pace este aḍĭ lozinca pretutindenĭ. De dragulŭ păcii se facŭ armările cele mai grozave în tóte statele, din iubire de pace se contractéză mereu la împrumuturĭ şi se cerŭ nouĕ credite. Pentru susţinerea păcii s'a introdusŭ mica stare de asediu în Prusia şi se restrînge libertatea parlamentară în Germania, pentru draga pace s'a înăspritŭ despotismulŭ în Rusia; de ce sĕ nu aducă şi d-lŭ Tisza tributulŭ sĕu păcii, de ce sĕ nu se jóce şi elŭ puţinŭ de-a reacţiunea?

Vorbitorii oposiţionalĭ din dieta ungară şi-au esprimatŭ temerea, că déca spiritulŭ reacţionarŭ se va înrădăciná în Ungaria, elŭ va puté omorî libertatea de care se bucură ea aḍĭ. Tisza le rĕspunde însĕ surîḍêndŭ, că elŭ nu se gândesce la aceea ca sĕ confisce libertatea *în generalŭ*, ci are de gândŭ a inaugurá numai o campaniă contra libertăţii *în specialŭ*.

Orĭcâtŭ de absurdă s'ar păré acéstă distincţiune într'unŭ statŭ ce se ḍice constitnţiunalŭ, ea resultă din declararea, ce a făcut'o ministrulŭ-preşedinte Tisza la încheierea desbaterei proiectului de adresă şi pe care o credemŭ destulŭ de importantă ca sĕ-o lăsămŭ sĕ urmeze aicĭ. Ministrulŭ ḍise:

„Domnii deputaţĭ (oposiţiunalĭ) au vorbitŭ fórte multŭ de acele mĕsurĭ escepţionale, ce le-amŭ indicatŭ nu de multŭ şi despre carĭ face amintire şi proiectulŭ de adresă. Ei au descrisŭ lucrulŭ astfelŭ ca şi când aceste mĕsurĭ ar avé de scopŭ o confiscare a libertăţii, în deosebĭ a libertăţii de pressă.“

„Onorata cameră va fi în posiţiunea de a se pronunţá în modŭ meritoricŭ în acéstă cestiune, déca proiectu ŭ de lege respectivŭ va fi depusŭ pe biroulŭ ei. Una însĕ potŭ sĕ ḍicŭ şi aḍĭ cu hotărîre şi acésta este, că restricţiunile, ce am de cugetŭ a le propune, le voiu propune numai în contra năsuinţelorŭ periculóse indicate de mine, nu însă în contra libertăţii în generalŭ séu în contra libertăţii pressei!“

„Dér nicĭ în acésta direcţiune nu voiu propune mĕsurĭ durabile ci — cum se obicĭnuesce şi în alte ţĕrĭ libere (sic!) — numai mĕsurĭ provisorice, ce nu vorŭ fi luate pe timpŭ îndelungatŭ. Acésta póte că va conturbá pe vr'unulŭ séu pe altulŭ în ocupaţiunea sa de predilecţiune, dér despre o mărginire generală şi permanentă a libertăţii nu póte fi vorba.“

Fiecine, care cunósce împrejurările din Ungaria, va sci ce însémnă acéstă suspendare specială şi provisóră a libertăţii. Ne aducemŭ aminte aicĭ de cuvintele ce le-a esprimatŭ Mocsary cătră corespondentulŭ lui „Narodny Listy,“ că ceea ce a vorbitŭ d-lŭ Tisza cu privire la agitaţiunile naţionalităţilorŭ s'a putută referi numai la Transilnia. Ore déca se vorŭ întroduce nouĕ mĕsurĭ escepţionale în Transilvania, nu va suferí libertatea acestei ţĕrĭ în generalŭ?

CRONICA POLITICĂ.

Sâmbătă s'a terminatŭ desbaterea generală a proiectului de adresă în dieta din Pesta şi proiectulŭ Tisaiştilorŭ s'a primitŭ cu 195 de voturĭ contra 133 şi s'a procesŭ îndată la discusiunea după alineate. In şedinţa de Vinerĭ ministru-preşedinte Tisza a ţinutŭ unŭ discursŭ înverşunatŭ contra antisemiţilorŭ. Intre altele Tisza a ḍisŭ că este cu putinţă, ca elŭ sĕ se alieze cu baronulŭ Sennyey pentru urgenţa resolvare a unorŭ cestiunĭ însemnate în interesulŭ ţĕrei, dér protestéză în contra părerei, că prin acésta dênsulŭ séu Sennyey şi-ar schimbá culórea politică.

*

Totŭ Sâmbătă a presentatŭ ministrulŭ de finance Szapary budgetulŭ pentru anulŭ 1885 espuindŭ financele ţĕrei. Se ḍice că espunerea lui a făcutŭ o bună impresiune asupra partidei guvernului. Ministrulŭ de finance declară că în veniturile şi spesele ordinare nu numai s'a restabilitŭ, ci s'a dobênditŭ chiar unŭ escedentŭ şi că deficitulŭ este evaluatŭ cu 9 milióne mai puţinŭ ca în anulŭ trecutŭ. Szapary ficséză suma deficitului numai cu 11.6 milióne. Déca aceste cifre nu s'ar fi doveditŭ în totdéuna neesacte, póte că s'ar puté împliní dorinţa ministrului ca sĕ nu mai fie silitŭ a cere urcarea dărilorŭ.

*

Guvernamentalii au eschisŭ din dieta Croaţiei 15 Starcevicianĭ. Declaraţiunea, prin care preşedintele Hrvat a motivatŭ eschiderea, este următórea: „Datoria acestui presidiu nu este numai menţinerea ordinei şi liniştei, ci şi de a face posibilă activitatea acestei înalte diete. Cele trei şedinţe din urmă ne-au doveditŭ că, după regulamentulŭ ce esistă, fără mĕsurĭ estra-ordinare nu se póte menţine ordinea dietei, cu atâtŭ mai puţinŭ se póte face posibilă activitatea ei. Afară de acésta, legea imunităţii hotărăsce, că orĭce membru alŭ dietei este responsabilŭ numai dietei de cele ce se vorbescŭ aci. In şedinţa dela 20 şi 21 Octomvre unii deputaţĭ au vătĕmatŭ demnitatea şi onórea acestei diete, de aceea presidiulŭ s'a vĕḍutŭ silitŭ a propune eschiderea pe 8 şedinţe a deputaţilorŭ: Hincovicĭ, Barcicĭ, Pisacicĭ, Cumicicĭ, Rucavina, Bacarcicĭ, Povlovicĭ, Valusnicŭ, Radosevicĭ, Folnegovicĭ, Pilepicĭ, Tuscanŭ, Ivandija, Antonŭ şi Davidŭ Starcevicĭ. Recunoscŭ, că procederea mea e încontra regulamentului dietei, dar cei cel'au făcutŭ nu s'au gânditŭ că vorŭ vení aci deputaţĭ, carĭ prin larmă şi strigăte sĕ zădărnicéscă activitatea dietei, — carĭ sĕ ofenseze dieta într'unŭ modŭ nu s'ar lăsá nepedepsitŭ nicĭ în cea mai ordinară societate.«

Guvernamentalii şi oposiţiunea rĕmasă în dietă au primitŭ propunerea d'a nu se lăsá Starcevieianii in dietă. Când Starcevicianii au venitŭ sĕ între în dietă la 24 Octomvre st. n., au fostŭ opriţĭ de gendarmĭ, deşi dieta încă nu hotărâse eschiderea lorŭ, prin urmare oprirea lorŭ a a fostŭ necorectă. Starcevicianii au făcutŭ unŭ protestŭ cerêndŭ dreptulŭ de a arĕtá corónei starea Croaţiei şi considerândŭ hotărârile dietei prin care s'au eschisŭ 25 de membri, ca nule şi fără valóre, ér dieta ca trunchiată.

Procederea guvernamentalilorŭ mai multŭ va nutri agitaţiunile, decâtŭ sĕ aducă vr'unŭ bine.

*

Victoria liberalilorŭ la alegerile comnnale din Belgia a adusŭ după sine demisiunea ministerului Malou. Oficiosulŭ «Journal de Bruxelles« ḍice că Regele chiar a doritŭ, ca ministeriulŭ sĕ-şĭ dé demisiunea. Noulŭ cabinetŭ va avea de-o-camdată caracterulŭ unui ministeriu de afacerĭ şi va fi compusŭ din membri din centrulŭ dreptŭ şi stângŭ. Se mai asigură că ministeriulŭ după votarea unorŭ proiecte de lege va disolvá camerele şi va apelá din nou la ţéră.

*

Sesiunea estraordinară a parlamentului englesŭ s'a deschisŭ în 23 l. c. c'unŭ mesagiu, care accentuéză necesiţatea ca sĕ se desbată din nou bilulŭ de reformă. Mesagiulŭ constată că relaţiile Angliei cu tóte puterile suntŭ amicabile şi ḍice: »Scirile din Sudanŭ ne lasă într'o penibilă nesiguranţă; dér energia şi curagiulŭ lui Gordonŭ în apĕrarea cetăţii Chartum merită cea mai călduróśă recunoscinţă. Trupele englese de aceea au înaintatŭ până la Dongola, pentru ca sĕ elibereze pe Gordonŭ şi pe cei ce i-au datŭ ajutorŭ.« Mesagiulŭ ḍice mai departe: »In Egipetŭ amŭ stăruitŭ din rĕsputerĭ, ca sĕ facă sĕ se îmbunătăţéscă situaţiunea. Amŭ datŭ sprijinulŭ meu guvernului egipténŭ în gréua situaţiune financiară, care a resultatŭ din fiasculŭ conferinţei din Londra.« In fine declară mesagiulŭ că operaţiunile în Sudanŭ vorŭ face de lipsă votarea de credite nouĕ.«

*

Intr'unulŭ din numerile trecute amŭ publicatŭ o corespondenţă a ḍiarului »Csas«, în care se spunea că nu mai esistă unŭ tractatŭ scrisŭ între cele douĕ imperii centrale. »Nordd. Allg. Ztg.« observă la acésta următórele:

»Şi acéstă uouĕ însinuare de rêndŭ cade în categoria acelorŭ nesuinţe semnalate de repeţite orĭ de noi, de a provocá între cele trei imperiii neîncredere şi nelinişte. Deórece propagandei polonese i s'a tăiatŭ orĭce altŭ drumŭ pentru aţîţarea opiniunei publice, se vede acum redusă a se destinge prin nedibăcii uìmitóre. Corespondenţa a apărutŭ în „Czas« la 19 Octomvre, ér »Pester Lloyd« a reprodus'o la 18 Octomvre ca luată din „Czas.« Aceleaşĭ revelărĭ au fostŭ publicate şi într'o foiă vienesă, cum se ḍice pe basa unei comunicărĭ din partea corespondentului din Viena alŭ foiei »Berliner Tageblatt.« Póte că intenţiunea a fostŭ sĕ se însceneze în acelaşĭ timpŭ o asmuţare a celorŭ treĭ împĕrăţii în Viena, Pesta şi Cracovia.«

»N. fr. Presse« ḍice, că până nu se va desminţí oficialŭ cele scrise de »Czas,« temerile nu potŭ dispĕré. Lucrulŭ rĕmâne prin urmare încurcatŭ.

PREGATIRILE ELECTORALE IN ROMÂNIA.

In vederea viitórelorŭ alegerĭ, ce se vorŭ face în România pentru nouĕle camere, comitetulŭ centralŭ alŭ partidei naţionale-liberale, representată prin d. I. C. Brătianu, a datŭ cătră alegĕtorĭ următorulŭ manifestŭ, în care se resumă activitatea politică de până acum a partidului şi care conţine punctele esenţiale ale programului activităţii sale viitóre. Manifestulŭ îlŭ dămŭ aci în resumatŭ.

Mai ântêiu se arată câtŭ de defectuósă erá vechea lege electorală din 1866. Prin noua lege electorală s'a lărgitŭ colegiele, s'a garantatŭ secretulŭ votului şi s'a asiguratŭ sinceritatea Representaţiunii Naţionale. Alegĕtorii sĕ 'nu asculte de cei ce'i îndémnă la abţinere, ci sĕ'şĭ dea votulŭ. Sĕ judece câtŭ de umilită erá ţéra acum câţiva anĭ, şi câtŭ de démnă este astăḍĭ fiindŭ ridicată la rangulŭ de regatŭ. Se judece alegĕtorii câtŭ de mică erá armata până la 1876 şi între marea armată bine echipată de aḍĭ. Se judece între financele ruinate şi discreditulŭ ţĕrii până la 1876 şi între financele ridicate şi creditulŭ de aḍĭ alŭ ţĕrii. Sĕ se pună în cumpĕnă îmbunătăţirile de totŭ felulŭ şi alegĕtorii sĕ'şĭ dea votulŭ pentru partida care a făcutŭ mai multŭ bine pentru ţéră.

S'au împroprietăritŭ însurăţeii, s'au vêndutŭ unŭ mare numĕrŭ de moşii ale statului micilorŭ cultivatorĭ, s'au redusŭ contribuţiunile personale la aprópe nimicŭ, s'au creatŭ credite agricole s. a.

Libertăţĭ mai nemărginite decum are aḍĭ România e cu neputînţă a avé. Sub ce regimŭ s'a mai vĕḍutŭ unŭ asemenea usŭ de libertatea pressei, fără ca nimicŭ sĕ se facă spre a-lŭ ţermurí? Libertatea întrunirilorŭ publice e ameninţată chiar de oposiţiune. Protestele de abţinere date de liberalĭ conservatorĭ nu este temeinicŭ. Ei cerŭ întórcerea la vechea lege şi esploatéză cestîunea dotaţiunei corónei, care tocmai a avutŭ de scopŭ a dá o nouĕ putere stabilităţii în instituţiunile constituţionale, cácĭ moşiile date n'au încetatŭ a fi ale ţĕrii, ci numai veniturile lorŭ suntŭ destinate a acoperí cheltuelile corónei.

Décă multŭ s'a făcutŭ pentru ţéră, pentru ajutorarea şi uşurarea poporatiunii rurale, multŭ mai rĕmâne încă de făcutŭ în privinţa întregei organisărĭ a ţĕrii, în administraţiunea generală, şi déca până acum nu s'a pututŭ face totŭ, causa e că guvernulŭ şi corpurile legiuitóre au lucratŭ pentru asîgurarea situaţiunei politice a României.

In epoca de lucrare liniştită, ce pare că se deschide, se vorŭ înlăturá şi neajunsurile simţite în administraţiune. Iustiţia s'a ridicatŭ şi se ridică din ḍi în ḍi prin elemente luminate şi independente ce se întroducŭ în magistrătură.

Prestigiulŭ şi independenţa ei trebue întărită însă

totŭ mai multŭ, asigurândŭ'o în contra vicisitudinelorŭ luptelorŭ de partide, căcĭ adĭ e chiămată magistratura a avé în colegiele electorale unŭ rolŭ neutru şi nepărtinitorŭ. Instrucţiunea s'a ridicatŭ şi ea fórte multŭ. S'au făcutŭ numeróse creaţiunĭ, s'au îmulţitŭ şi îndestratŭ scólele cu materialulŭ scolarŭ trebuinciosŭ s'a îmbunătăţitŭ starea materială a personalului didacticŭ; s'au construitŭ şi se construescŭ numeróse localurĭ scolare. Se vorŭ căutá mijlócele cele mai nimerite spre a se dá ţerii servicii în raportŭ cu sacrificiele ce face pentru instrucţiune.

Mai multŭ de făcutŭ însă este în cestiunile economice. Basele ridicării economice s'au pusŭ înfiinţându-se instituţiuni de creditŭ, întindêndu-se mijlócele de comunicaţiune, începêndu-se lucrările pentru legarea portului de mare cu ţéra întrégă. Trebue creată o industriă naţională, mai alesŭ cea care stă în legătură cu agricultura. Singurulŭ mijlocŭ de a înlătură criseleeste de a căută pe de o parte sĕ se micşoreze importaţiunea de obiecte streine, fabricându-se în ţéră parte din acele obiecte, şi a se mări exportaţiunea cerealelorŭ.

„Sĕ ne sprijinimŭ, ḑice manifestulŭ, pe tóte puterile vii ale naţiunii, sĕ ne folosimŭ de concursulŭ tinerimei luminate ce se înmulţesce în mijloculŭ nostru, şi lăsândŭ ca reacţiunea neputinţiósă sĕ se sbuciume în apelurĭ încendiare fără rĕsunetŭ, sĕ facemŭ ca epoca de linişte ce ni se deschide, sĕ fie pentru România era îmbunătăţirilorŭ interióre şi rădicării ei economice.“

*

Partida liberală-naţională, representată prin d. Dumitru Brătianu încă şi-a publicatŭ programulŭ sĕu, pe care îlŭ resumămŭ precum urméză:

1). Va stărui ca în afacerile esterióre sĕ domnéscă o politică românéscă, o politică de pace, observândŭ o atitudine nepărtinitóre şi amicală şi condamnândŭ orice preferinţă cătră unele din statele streine, în deosebĭ în deslegarea cestiunilorŭ economice va ţiné sémă numai de dreptulŭ, binele şi interesulŭ naţiunii.

2). Ministrulŭ actualŭ n'a făcutŭ nimicŭ pentru poporaţiunea rurală, care e adĭ adusă la sapă de lemnŭ; zapciulŭ, primarulŭ, notarulŭ, perceptorulŭ, fie-care o asupresce, o jupóă fără frică de Dumneḑeu şi de legĭ. Scólele din ḑi în ḑi să împuţinéză în comunele rurale, şi cele ce au rĕmasŭ în fiinţă funcţionéză numai cu numele. Insurăţeii dela 1866 au îmbĕtrênitŭ aşteptândŭ pămênturile date lorŭ prin legea rurală şi garantate prin constituţiunea dela 1866. Partida va stărui decĭ sĕ se aplice legile, ca sórta claselorŭ muncitóre, dela prosperitatea cărora atêrnă prosperitatea întregei naţiunĭ, sĕ se îmbunătăţéscă în modŭ positivŭ.

3) Legea miliţiilorŭ, aplicată în modŭ rĕu voitorŭ şi pârtinitorŭ în unele părţĭ ale ţĕrii, reclamă imperiosŭ o interpretaţiune legislativă, în scopŭ d'a ocrotí pe cetăţenĭ de prigonirĭ. De asemenea posiţiunea oficerilorŭ trebue asigurată în modŭ positivŭ în contra bunului placŭ alŭ conducĕtorilorŭ afacerilorŭ militare. Va stărui prin urmare ca şi armata sĕ aibă justiţiă.

4) Este necontestabilŭ şi chiarŭ amicii guvernului o recunoscŭ, că sarcinele fiscale, ce apasă pe contribuabilĭ, au ajunsŭ la nisce proporţiunĭ atâtŭ de sdrobitóre, încâtŭ sécă tótă avuţia publică şi privată, ca în nicĭ o altă ţéră. Dările s'au urcatŭ cu 32% peste cele ce erau până la 1870. Pe lângă acestea s'au contractatŭ împrumuturĭ nouĕ în sumă de 64,524,163 lei afară de altele. Reducerea cheltuelilorŭ publice decĭ e de neapĕrată nevoiă pentru uşurarea claselorŭ muncitóre robite.

5) Aceeaşi reducere în cheltuelĭ şi p'unŭ piciorŭ mai mare trebue a fi operată în bugetele judeţene şi comunale, ale cărorŭ venitur̆ suntŭ absorbite prin cheltuelĭ netrebuinciose.

6) Legile judeţene şi comunale trebue imperiosŭ reformate spre a se dá localităţilorŭ o seriósă şi eficace independenţă în conducerea afacerilorŭ lorŭ proprii.

7. Magistratura, clerulŭ, corpulŭ profesoralŭ suntŭ astăḑĭ lipsite de orĭ-ce îndependenţă în împlinirea misiunii lorŭ. Personalulŭ lorŭ, lipsitŭ d'orĭ-ce garanţiă, este redusŭ la rolulŭ de simpli functionarĭ administrativĭ. In deosebĭ, justiţia pusă în atârnarea administraţiunei, a contenitŭ d'a mai fi o a treia putere a statului. Va stărui dar ca o independenţă salutară sĕ fiă asigurată clerului şi profesoratului, iar justiţia sĕ fiă rîdicată la înălţimea misiunii sale, la gradulŭ de putere care'i este garantată de Constituţiune şi cerută de interesulŭ cetăţenescŭ. Centralisaţiunea de mai susŭ a avutŭ de efectŭ fatalŭ că astăḑĭ interesele economice, materialĭ şi moralĭ ale tuturorŭ claselorŭ societăţei suntŭ la atêrnarea guvernului, care înăbuşesce în ţéră orĭ ce independenţă, orĭ-ce activitate, orĭ-ce viéţă; acésta ar fi însaşĭ mórtea morală a naţiunei. Decĭ trebue reformate legile administrative şi economice spre a face iniţiativa, activitatea şi traiulŭ cetăţenilorŭ neatêrnate de atotŭ puternicia guvernului. Programulŭ încheiă astfelŭ:

»Acestea suntŭ basele principale ale programului nostru. A lucrá pentru realisarea lorŭ, pentru sincera şi leala lorŭ desvoltare şi aplicare, noi credemŭ, că este a face actŭ de bunĭ cetăţenĭ, de oneştĭ mandatarĭ ai naţiunei. Strânsŭ uniţĭ în mijlócе şi în scopŭ, noi, pentru apĕrarea acestorŭ principii şi pentru întroducerea lorŭ în actele şi'n deprinderile guvernului, nu vomŭ cruţá nicĭ unulŭ din mijlócele legale, pe carĭ ni le dă Constituţiunea din 1866, nicĭ unulŭ din sacrificiele, pe carĭ ni le impune datoria nóstră de Românĭ.“

SCIRILE ḐILEI.

Se confirmă scirea, că convocarea congresului naţionalŭ bisericescŭ alŭ Românilorŭ gr. or. nu s'a făcutŭ la timpŭ din causă că ministrul de culte Trefort, şi-a esprimatŭ dorinţa, ca congresulŭ sĕ nu se întrunéscă decâtŭ în luna lui Noemvre, deórece ḑiua de 1 (13) Octomvre coincide (?) cu aniversarea lui Horia şi Cloşca.

—0—

Scandalele poliţiei din Peşta încă nu s'au scosŭ tóte la lumina ḑilii. S'a ordonatŭ acum cercetare încontra unorŭ funcţionarĭ şi organe d'ale poliţiei pentru diferite delicte încă nedovedite până acum. Incontra cărorŭ pereóne nu se spune.

—0—

La 23 Octomvre, tribunalulŭ de presă din Pesta a avutŭ sĕ judece unŭ procesŭ de calumniă între Franz Sima, redactorulŭ fóiei »Szentesi Lap,« şi între Dr. Colomanŭ Csató, advocatŭ în Szentes. Amêndoi erau şi acusatorĭ şi acusaţĭ. Tribunalulŭ a recunoscutŭ pe amêndoi vinovaţĭ şi, fiindcă douĕ sentinţe reciproce se nulifică, acusaţii au fostŭ achitaţĭ, avêndŭ însă sĕ plătéscă în comunŭ cheltuelile de judecată. Sima nu s'a mulţămitŭ cu sentinţa.

—0—

Linia căii ferate locale Têrgu-Mureşului-Reghinuluĭ-săsescŭ, care va avé o lungime de 28 chilometri, se construesce de firma din Pesta Kohner şi Comp. pentru suma de 680,800 fl.

—0—

Ni se anunţă, că Reunciunea română de cântărĭ şi musică din Caransebeşŭ aranjéză cu concursulŭ d-lui Ioanŭ Pospischill, directorŭ de musică şi a musicei militare din locŭ, Sâmbătă 13/25 Octomvre 1884 în sala »pomului verde« o producţiune cu următórea programă: 1. Offenbach Ouverture din Operetta »Orpheus.« 2. Popovicĭ. »Unŭ regretŭ.« 3. Hiller. „Rĕmasŭ bunŭ patriei.“ 4. Florescu. „Steluţa.« 5. Beethoven. »Imnulŭ nopţii.« 6. Nichi. »Eram pe unŭ vêrfŭ de munte.« 7. Jeschko. »Potpourris.« 8. Giroud. »Libertatea.« După producţiune urméză jocŭ. Inceputulŭ la 8 óre séra. Membrii reuniunei au întrare liberă. Preţulŭ întrării de persónă 80 cr. de familiă 1 fl. 60 cr.

—0—

Numĕrulŭ casurilorŭ de mórte violentă a crescutŭ în Austria în modŭ îngrozitorŭ de 10 anĭ încóce. Mai multŭ s'au îmulţitŭ sinuciderile. In 1870 au muritŭ 8826, în 1880 după datele esistente 11,065 persóne de mórte violentă. Numĕrulŭ sinuciderilorŭ s'a suitŭ dela 1510 în 1870 la 3649 în 1880, prin omorŭ séu loviturĭ mortale au muritŭ 636 în 1870 şi 640 persóne în 1880, nenorocirĭ 6297 în 1870 şi 6321 în 1880, din cause necunoscute 379 în 1870 şi 459 în 1880, prin esecutare 4 în 1870 şi 5 în 1880, de turbare 46 în 1870 şi 92 persóne în 1880.

—0—

Cetimŭ în »Telegrafulŭ«: „Aflămŭ cu plăcere că unŭ românŭ din Transilvania, d. Mircescu, stabilesce în apropiere de abatoriulŭ (tăiăre) din Bucuresci o fabrică în care se va utilisá sângele, ce se pierde acum fără nicĭ unŭ folosŭ, pentru producerea vopselei cunoscute sub nume de **Albumin**.«

—0—

In »Carpaţii« cetimŭ: „Aflămŭ că societatea »Carpaţii Românĭ“ din Craiova face deosebite pregătirĭ pentru serbarea centenarului lui Horia, care va avé locŭ în séra de 21 curentŭ, în sala teatrului Theodorini. Serbarea promite a fi splendidă; ea va începe cu o parte literară-musicală şi se va terminá cu danţŭ. Aflămŭ asemenea că costumulŭ naţionalŭ pentru dómne va fi preferitŭ.«

—0—

»România Liberă« află, că vinurile nouĕ de Odobescĭ suntŭ fórte eftine, adică: Vadra de Moldova se vinde pe 1 leu şi 90 banĭ (cam 90 cr.) iar cea de Muntenia pe 1 leu şi 45 banĭ (cam 65 cr.).

—0—

Totalulŭ subscrierilorŭ împrumutului comunei Bucurescĭ de 16 milióne a fostŭ de 52 milióne în ţéră şi 108 milióne în străinĕtate, ceea ce face 160 milióne, adică de 10 orĭ mai multŭ decâtŭ s'a cerutŭ.

—0—

Preotulŭ lipovênŭ Chirilă Ihora, condamnatŭ în Rusia pentru omorŭ la 20 anĭ muncă silnică în Siberia, după 18 anĭ de pedépsă a scăpatŭ şi a venitŭ în Galaţĭ. Stabilindu-se, ḑice »Vocea Covurluiului,“ în cuartalulŭ IV, a fostŭ prinsŭ şi predatŭ justiţiei. S'a găsitŭ la elŭ o mulţime de obiecte pentru fabricarea de monetă, carĭ tóte au fostŭ secvestrate.

—0—

Se confirmă scirea dată de »Ḑiarulŭ de Vesera“, că ducele de Cumberland a datŭ o patentă, în care declară a luá guvernamentulŭ ducatului Brunşvigŭ şi'şĭ reservă dreptulŭ de a da ordinile mai târḑiu pentru a-ĭ se aduce omagiele cuvenite. Ducele declară, că va guverná conformŭ cerinţelorŭ consituţionale ale imperiului şi ducatului.

—0—

13.

FOILETONŬ.

Influinţa limbei grece asupra desvoltării cuvintelorŭ şi asupra literaturei limbei latine.

(Urmare)

Desvoltându-se limba latină prin influinţa limbei grece, după cum amŭ arĕtatŭ, în mĕsura aceea, în carea crescea şi sĕ întindea şi puterea Romanilorŭ, idiomulŭ învĕţaţilorŭ şi fruntaşilorŭ romanĭ se deosebi totŭ mai tare de alŭ poporului. Ba, limba latină dusă de amploiaţii şi soldaţii romanĭ în provincii şi adoptată de inteliginţa din trênsele începŭ a se deosebi în pronunţarea şi desvoltarea sa de cea vorbită în Roma, şi astfelŭ se facea deosebire între lingua urbana şi peregrina între urbanitas in sermone şi peregrinitas séu peregrina insolentia şi între latine loqui séu latinis verbis loqui. Indată după acésta se iviră şi comentatorĭ séu aşa numiţii glossematorum*) scriptores. Aceştia numiţĭ şi glosografi (glossographi) comentară, adecă esplicară cuvinte sĕu espresiunĭ ne mai cunoscute séu puţinŭ cunoscute pe timpulŭ lorŭ. După aceştia se ivescŭ alţĭ scriitori, carĭ recunoscêndŭ asemĕnătatea séu analogia, egalitatea şi rudirea limbei grece cu cea latină, — unŭ lucru la care nu se cerea multă bătae de capŭ, nicĭ o minte pré ageră —, apucară o direcţiune elinistică, derivândŭ nu numai singuratice cuvinte şi espresiunĭ, ci întréga limbă latină din cea grécă*). Astfelŭ scrise Tiraniu (Tyrannio) unŭ opŭ: περὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς διαλέκτου vrênd a arĕtá, ὅτι ἐστὶν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς, că limba latină este din cea elină. Didimu (Didymus) Chalchenteru (Chalcenterus) scrise éră unŭ opŭ: περὶ τῆς παρὰ Ῥωμαίοις ἀναλογίας, în care elŭ încercà a documentá, câ latina e numai o copiă*) o impresiune a limbei grece. Hipsicrate (Hypsicrates) scrise unŭ opŭ: super his, que a Graecis accepta sunt**)

Pasulŭ celŭ din urmă şi celŭ mai mare spre perfecţiunea limbei latine îlŭ făcură poeţii, carĭ se iviră pe la sfîrşitulŭ acestei perióde. Ei cultivaţĭ prin studii teoretice şi practice, precum şi prin instrucţiune sub conducerea învĕţatorilorŭ grecĭ şi a opurilorŭ literare de felulŭ acesta, şi totdodată prin lectura celorŭ mai escelenţĭ poeţĭ grecĭ, împintenaţĭ de prosaicii mai însemnaţĭ ai naţiunii lorŭ, cultivară cu mare succesŭ terenulŭ limbei poetice. Aceştĭ poeţĭ au fostŭ mai alesŭ Vergiliu, Horaţiu, Tribulŭ, Properţiu, Ovidiu şi alţii. Sub dênşii limba latină poetică ajunge gradulŭ celŭ mai înaltŭ de desvoltare şi de eleganţă, precum şi retorica şi-a ajunsŭ sub Hortensiu şi Cicerone punctulŭ culminaţiunei.

Sub numiţii poeţĭ principiulŭ cantităţii alŭ elinismului ajunse singurŭ predomnitorŭ aşa, încâtŭ de accentŭ nu mai putea fi vorba. Chiar şi apostrofarea lui s la finea cuvintelorŭ s'a evitatŭ şi fără de nicĭ o greutate s'au întrodusŭ şi stabilitŭ cele mai felurite metre, mai vêrtosŭ hecsametrulŭ*) dactilicŭ.

Până pe acestŭ timpŭ, adecă până la numiţii poeţĭ influinţa limbei grece asupra celei latine se manifestéză mai numai în privinţa literară şi a eleganţei limbei, éră

*) glossemă, âtis cuvêntŭ întunecatŭ, care are trebuinţă de esplicaţiune, de comentariu; glossematorum scriptor - esplicatorŭ de cuvinte, de espresiunĭ întunecate séu puţinŭ cunoscute.

*) Totŭ asemenea facŭ şi etimologlştii romanĭ în înţĕlesŭ strinsŭ, adecă puriştii = scolarii lui Cipariu, carĭ susţinŭ morţişŭ, că limba română este o copiă de pe cea latină.

**) Vrêndŭ cei dintêiu a arĕtá, că limba latină este numai o impresiune a limbei grece, au arĕtatŭ indirectŭ, deşi nu chiar marcatŭ, aceea ce a voitŭ sĕ facă elŭ din urmă şi alţii ca dênsulŭ, cu alte cuvinte aceea, ce şi eu voescŭ a face prin lucrarea de faţă, ca sĕ ḑică a arĕtá influinţa limbei grece asupra desvoltării cuvintelorŭ şi literaturii limbei latine.

*) Despre limba română încă s'a susţinutŭ, că nu e aptă de hecsametru, însă chiar puţinele încercărĭ de până acuma au dovedítŭ contrariulŭ.

Guvernulŭ bulgarŭ a datŭ o pensiune de 150 francĭ pe lună cunoscutului capŭ de insurgenţĭ Peco Pavlovicĭ, care de vr'o 2 lunĭ petrece în Sofia, fugindŭ din Belgradŭ unde guvernulŭ sêrbescŭ i-a confiscatŭ tótă averea.

—0—

Guvernulŭ rusŭ a comandatŭ 700 vagóne speciale pentru transportulŭ armatei pe căile sale ferate. Aceste vagóne se construescŭ de către casa Welcorn et Comp.

—0—

Guvernulŭ belgianŭ a stabilitŭ serviciu telefonicŭ între Bruxela şi Antwerpen. Astfelŭ de servicii se vorŭ stabili în curêndŭ între Bruxela şi Lüttich, Verviers, Mons, Gent, Charleroi şi Löwen. Sêrma telefonică se întrebuinţéză atâtŭ pentru telegrafiatŭ câtŭ şi pentru telefoniatŭ. Pentru 1 francŭ, orĭcine póte vorbí 5 minute din Bruxela în Antwerpen şi anume din propria sa cameră, décă ĭi e legată prin telefonŭ cu loculŭ centralŭ.

—0—

Unŭ batalionŭ de vênătorĭ francesĭ din garnisóna Versailles a primitŭ ordinŭ sĕ fie gata de plecare la Tonchingŭ.

—0—

Poliţia din Petersburgŭ a confiscatŭ o tipografiă secretă în nóptea de 19 Octomvre n. şi a găsitŭ o mulţime de documente privitóre la unŭ atentatŭ de omorŭ proiectatŭ în contra Ţarului. S'au făcutŭ mulţime de arestărĭ.

—0—

Cassagnac nu înzadarŭ s'a ostenitŭ căutându-şĭ aderenţĭ. Unulŭ din aceştia, Iullien, care a muritŭ deunădĭ în Marsilia. i-a lăsatŭ o moştenire de 3 milióne.

—6—

Diarulŭ din New-york »The World« (Lumea) a serbatŭ diua de 5 Octemvre a. c. Ediţiunea fóiei a trecutŭ în acea di peste numĕrulŭ de 115, 170 esemplare. Diarulŭ a apărutŭ în 12 cóle folio-mare, avêndŭ 17 colóne inserate şi 2256 diferite anunţurĭ.

—0—

In oraşulŭ provincialŭ francesŭ Montauban, unde femeile desfrânate suntŭ în numĕrŭ fórte mare, primarulŭ oraşului a datŭ următorulŭ edictŭ: »Femeile întreţinute vorŭ fi admise numai în logea de rangulŭ alŭ 2-lea. Femeile »ambulante« vorŭ avé locŭ în logea de rangulŭ alŭ 3-lea. Pentru închiriarea acestorŭ loge, suntŭ datóre a se pune mai nainte în înţelegere cu directorulŭ teatrului, care póte dispune de acésta afacere după plăcere.

Dar femeile oneste carĭ nu dispunŭ de banĭ sĕ închirieze o loge în rangulŭ întêiu, cum se vorŭ simţi în rêndŭ cu »alesele« de mai susŭ? Mĕsura luată nu e de locŭ dibace.

Invitare.

Despărţămêntulŭ cerc. X. (Cluşiu) alŭ »Asociaţiunei transilv. pentru literatura şi cultura poporului românŭ« va ţiné adunarea sa generală de ĕstŭ anŭ la Cluşiu în 2 Noemvre st. n. după amédĭ. Suntŭ invitaţĭ drept aceea p. t. domnii membri din acestŭ despărţămêntŭ şi alţĭ amicĭ ai literaturei r şi culturei poporului românŭ, şi cu totŭ respectulŭ rugaţĭ, se nu pregete a se presintá la numita adunare generală câtŭ mai numeroşĭ.

Cluşiu, 25 Octomvre n. 1884.

Comitetulŭ despărţĕm. cerc. X. alŭ „Asociaţiunei transilv.«

PROVOCARE LA PRENUMERAŢIUNE!

Avêndŭ în vedere că în patria nóstră legile financiare şi în deosebĭ legile pentru contribuţiune atâtŭ suntŭ de încurcate, încâtŭ contribuentulŭ nicĭ după folosirea îndelungată a legilorŭ referitóre la acestea nu se póte îndestulŭ şi cu acurateţă a se orientá în privinţa îndatoririlorŭ sale faţă cu statulŭ, mi-amŭ propusŭ a publicá unŭ manualŭ îndrumătorŭ în privinţa acesta, din care totŭ insulŭ cetindŭ se va puté orientá câtŭ se póte mai lămuritŭ. Cartea va apăré sub titlulŭ de:

Indreptătorŭ de folosŭ

în privinţa dărilorŭ directe şi indirecte şi rĕfuirea competinţelorŭ, manipularea lorŭ t. c. l. Opulŭ va cuprinde cam 150 pagine şi e pusŭ sub tiparŭ.

Pentru cunóscerea şi apreţiarea opului acestuia amŭ onóre a însemná cumcă este scrisŭ în stilulŭ celŭ mai popularŭ şi mai uşorŭ de priceputŭ, se va ocupá cu tóte câte numai e bine, dar şi de lipsă neapĕrată a le scí toţĭ contribuenţii. La totŭ felulŭ de contribuţiune amŭ adusŭ esemple practice şi pentru mai uşoră calculare a aruncului pentru cei competenţĭ, — amŭ pregătitŭ cheia aruncurilorŭ pe basa căreia dênsii cu uşurinţă — îşĭ potŭ face destulŭ chemărei, şi publiculŭ contribuentŭ pe calea cea mai uşóră va puté cunósce greutăţile şi îndatoririle sale; totŭ de odată va scí când, unde şi în ce cantitate are sĕ împlinéscă îndatorirea sa. Pentru ajungerea scopuluĭ cu care amŭ doritŭ sĕ fiu spre folosŭ concetăţenilorŭ patriei, cartea acésta o amŭ făcutŭ în limbele: ungară, germană şi română cu întrebărĭ şi rĕspunsurĭ. Afară de contribuţiunea dréptă — accisele şi darea de consumŭ, mi-amŭ îndreptatŭ atenţiunea spre manipularea competinţelorŭ, amŭ arătatŭ competinţele timbrale ce suntŭ de datŭ cu ocasiunea pertractărei moştenitorilorŭ la întabulărĭ şi la procese. Preţulŭ prenumeraţiunei de 1 esemplarŭ e 1 fl. v. a.; colectanţii de 10 esemplare, primescŭ 1 esemplarŭ ca rabatŭ, séu preţulŭ corĕspundĕtorŭ alŭ esemplarului, care la colectare póte fi reţinutŭ. Librarilorŭ li se garantéză 20% fără privire la numĕrulŭ cărţilorŭ vêndute. Pentru cruţarea speselorŭ postale esemplarele prenumĕrate se potŭ primí de-a dreptulŭ de la mine cu mandatŭ postalŭ, în care casŭ esemplarele prenumĕrate vorŭ fi trimise francate la loculŭ destinaţiunei. De órece numĕrulŭ esemplarilorŭ ce se vorŭ tipărí va atêrná de la numĕrulŭ prenumĕranţilorŭ, spre orientare mĕ voiu rugá, ca prenumĕraţiunile sĕ se efeptuéscă câtŭ mai curêndŭ. Esemplarele prenumarate vorŭ fi trimise la locurile destinaţiunei cu începutulŭ lunei.

Făgetŭ în Comitatulŭ Caraşiu-Severinŭ, Octomvre 1884.

Béla Veress.
Controlorŭ la oficiulŭ reg. de Contribuţiune.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

Berlin, 25 Octomvre. — Scrisórea ducelui de Cumberland către împĕratulŭ Vilhelm, prin care arată că a luatŭ guvernarea în Brunsvigŭ, a respins'o protestândŭ.

Agram, 25 Octomvre. — Dieta croată a primitŭ propunerea de înăsprire a regulamentului dietei. — In contra eschiderii din dietă, Starcevicianii au îmânatŭ preşedintelui unŭ protestŭ, în care declară de nule şi nevalabile orĭ ce hotărîrĭ, ce s'au luatŭ şi se vorŭ luá de dieta trunchiată.

DIVERSE.

Esecutarea a 8 nihilişti. — Cu data de 18 Octomvre se comunică din Petersburg, că în sĕptĕmâna trecută — nu se spune în ce di — au fostŭ esecutaţĭ în citadela optŭ nihilişti: séşe bărbaţi şi două femei. Bărbaţii suntŭ toţĭ militarĭ, între carĭ şi locotenentulŭ-colonelŭ Aschenbrener, care mai deunădĭ comandă în Rusia sudică unŭ regimentŭ. Elŭ a fostŭ acusatŭ că propagá nihilismulŭ în armată şi că pusese la cale o conspiraţiune, cu scopŭ de a revoltá întréga armată şi de o trece în tabĕrá nihiliştilorŭ. Căpitanulŭ de artileriă Paknitonof, locotenentulŭ Rogatenef şi alţĭ trei oficerĭ încă erau amestecaţĭ în conspiraţiune şi au fostŭ condamnaţĭ cu conducĕtorii lorŭ cu toţĭ. Cele două femei, care au fostŭ esecutate împreună cu cei şése oficerĭ, au fostŭ: Mary Figner, o fată de preotŭ, tênĕra de o frumseţe şi inteligentă rară; ea a luatŭ parte se dice, la tóte conjuraţiunile câte s'au pusŭ în lucrare dela 1878 încóce; ea e desemnată ca autórea acelorŭ propagande nihiliştice, ce s'au observatŭ în armata din Caucasŭ nemijlocitŭ după omorîrea împeratului Alexandru; a doua a fostŭ Wolkenstein, acusată că a protegeatŭ şi a ascunsŭ pe Degajef, ucigaşiulŭ colonelului Sulejkin. Publiculŭ din Peterburgŭ n'a sciutŭ nimicŭ nicĭ de timpulŭ nicĭ de loculŭ nenorocitei esecuţiunĭ, ba nicĭ chiarŭ cunoscinţă n'a avutŭ de tractările judecătorescĭ, ce au premersŭ esecutării. Acestŭ procesŭ s'a făcutŭ în tótă linişţea într'o casă mică, aĭ cărei locuitorĭ nicĭ nu visau de cele ce se petrecéu sub acelaşĭ coperişŭ. Afară de judecătorĭ, de advocaţĭ, de martorĭ şi de ministri, nimenea n'a putută străbate în sala tractărilorŭ tribunalului de rĕsboi, ce se instituise pentru acestŭ scopŭ. Astfelŭ 14 persóne au fostŭ condamnate la mórte. Ţarulŭ apoi a graţiatŭ pe şése din condamnaţĭ. Décă armata chiar a îmbrăţişatŭ nihilismulŭ, apoi nesuferită stare trebue sĕ domnéscă în Rusia.

Revederea. — O scenă pătrundĕtóre s'a întêmplatŭ nu demultŭ la o processiune dintrr'unŭ satŭ de lângă Lille. Comedianţĭ jucau în mijloculŭ pieţei înaintea sătenilorŭ carĭ priveau cu gura căscată. Deodată o ţĕrancă se îndésă prin mulţime, se suie pe estradă şi ia în braţe pe o comediantă, o fată care îmbrăcată în sdrenţe tocmai jucá unŭ jocŭ bizarŭ. Femeia luà fetiţa, o trase după sine şi o duse acasă, în soţită de mulţimea care privea uimită. Suntŭ 10 anĭ de când îşĭ plânge pe fiă-sa, misteriosŭ dispărută, şi acumŭ din întêmplare o aflà. Pe fetiţă o furaseră în vremea aceea ţiganĭ de lae. Poliţia a începutŭ a face cercetarea contra bandei comedianţilorŭ.

Importantŭ pentru bătăturĭ. — Obţinerea unui adevĕratŭ bunŭ mijlocŭ pentru înlăturarea deplină şi radicală a bătăturilorŭ, fără durerĭ, este de sigurŭ dorinţe multorŭ pacienţĭ, carĭ suferŭ de durerile grozave ale bătăturilorŭ. De unŭ atare mijlocŭ dispune acum domnulŭ farmacistŭ Schneid, posesorulŭ apotecei »St. Georgs apotheke in Wien, Wimmergasse Nr. 33,« care înlătură sub garanţiă în câteva dile, orĭce bătăturĭ, piele scorţósă şi negei, în modŭ perfectŭ şi fără durerĭ. Mulţumitele şi scrisorile de recunoscinţă carĭ în fiecare di se trimetŭ din tóte părţile domnului farmacistŭ Schneid, servescŭ ca totŭ atâtea probe despre bunătatea mijlocului sĕu, si ne vedemŭ îndemnaţĭ a recomanda fiecărui pacientŭ de bătăturĭ de a face o încercare cu acestŭ mijlocŭ, ce se capĕtă directŭ dela producătorŭ.

RECTIFICARE.

In foiletonulŭ din N-rulŭ 190, pag. 3, colóna 3, rêndulŭ 5 de josŭ sĕ se citéscă priu' quam în locŭ de **priu quam** şi **artubu** în locŭ de **artuba**. — In foiletonulŭ din N-rulŭ 191, pag. 2, colóna 1, rêndulŭ 11 de josŭ (la mijocŭ) sĕ se citéscă **comminuit** în locŭ de **com, minuit**; colóna 2, rêndulŭ 9 de josŭ **eum, sos** în locŭ de **eum sos**; colóna 3, rêndulŭ 10 şi 9 de josŭ ἁρπάζω în locŭ de ἁρπάφω şi κλέπτω în locŭ de κλέπτω; apoi pag. 3, colóna 1, rêndulŭ 4 de susŭ φλόαξ în locŭ de σλόαξ; colóna 2, rêndulŭ 7, 9, 12 şi 14 de susŭ Metrofane este în locŭ de Metrofane est, **repangus în locŭ de repandus**, **accumbere** în locŭ de **acumbere** şi **pro commodo** în locŭ

Editorŭ: **Iacobŭ Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**

de atuncĭ în încóce ea începe a se manifestá şi asupra d e s v o l t ă r i i (mai puţinŭ a formării), adecă asupra î n m u l ţ i r i i c u v i n t e l o r ŭ şi a e s p r e s i u n i l o r ŭ, precum şi a c o n s t r u c ţ i u n i l o r ŭ. Aşa ceva a fostŭ lucru naturalŭ, fiindŭ pe de-o parte publiculŭ cultŭ prin lectura scrierilorŭ elenice dedatŭ cu atarĭ lucrurĭ, éră pe de alta rudirea ambelorŭ idióme nu făcea sĕ bată tare la ochĭ espresiunĭle şi construcţiunile grecescĭ. Acésta maniă de a întrebuinţa cuvinte şi dicţiunĭ grecescĭ chiar şi în vorbirea de tóte dilele a claselorŭ mai culte, care (maniă) a începutŭ şi a crescutŭ în perióda lui Augustŭ, a fostŭ stêrnită prin multa îndeletnicire cu gramatica şi stilistica grécă, prin zĕlósa lectură a scriitorilorŭ grecescĭ de totŭ felulŭ şi prin désa comunicaţiune cu s c l a v ĭ g r e c ĭ c a p e d a g o g i şi instructorĭ şi cu literaţĭ în şi afară din Roma. Se născu dară o g r e c o m a n i ă ca şi la Românii din regatŭ o f r a n c (es)o m a n i ă, éră la cei din Austro-Ungaria o g e r m a n o m a n i ă, m a g h i a r o m a n i ă séu chiar s l a v o m a n i ă.

Cu tótă influinţa, ce a eserţat'o limba grécă asupra celei latine, acésta totuşĭ a rĕmasŭ c u r a t ă în decursulŭ periódei acesteia, şi n e a l t e r a t ă î n f i r e a s a. Acéstă curăţeniă ea o datoresce oratorilorŭ de statŭ, carĭ punêndu-se în mijloculŭ poporului şi remânêndŭ credincioşĭ spiritului acesteia, s'au păzitŭ pe sine şi comunitatea politică de influinţa strĕină. Oratorii au celŭ mai mare meritŭ pentru desvoltarea şi cultura naţională din acéstă periódă. Acuma se iví şi-şĭ primĭ espresiunea şi clasicitatea întemeiată pentru tóte timpurile, care clasicitate s'a desvoltatŭ din spiritulŭ celŭ luminatŭ alŭ Romanilorŭ. S e r i o s i t a t e s o l e m n e l ă, l i n i ş t e î n i n t u i ţ i u n e f r u m s e ţ ă ş i c o r e c t i t a t e a f o r m e i s u n t ŭ r e s u l t a t e l e l i m b i s t i c e d i n a c é s t ă p e r i ó d ă.

Perioda IV.

Perióda séu partea a patra şi cea din urmă cuprinde timpulŭ dela mórtea lui Augustŭ până la căderea imperiului romanŭ de occidentŭ séu dela 14 până la 480 (476) d. Cr. In acésta periódă putemŭ constatá, că limba latină clasîcă a câştigatŭ cam până pe la anulŭ 166 d. Cr., sub împĕratulŭ Marcu(s) Aureliu(s), care forméză punctulŭ solstiţialŭ alŭ istoriei romane, totŭ mai multŭ terenŭ.

Limba latină însoţĭ oştirile romane victoriose până la marginĭle imperiului. In frumseţă, în eleganţă ea n'a mai căştigatŭ de locŭ, din contra a perdutŭ în privinţa retoricei; fiind-că împĕraţii următorĭ în despotismulŭ lorŭ sugrumară libertatea vorbirii. I s'a închisŭ aşadară terenulŭ acela, pe care ea îşĭ luase unŭ avêntŭ aşa de mare şi sĕ înălţase până la acelŭ gradŭ de eleganţă, de frumseţă, de elasticitate şi de perfecţiune, încâtŭ nu numai că sĕ puté mĕsurá cu gréca, ci în unele privinţe, după chiar judecata scriitorilorŭ grecĭ, o şi întrecŭ. Astfelŭ Plutarchu laudă frumseţa şi scurţimea espresiunii romane, figuratele însemnărĭ ale cuvintelorŭ şi eufonia şi alte calităţĭ eminente ale limbei latine; elevéză pătrundimea aceleia, întrebuinţândŭ ea mai a rare-orĭ preposiţiuni ca cea grécă şi neavêndŭ articulŭ şi recunósce, că cuvêntulŭ **virtus** nu se póte traduce. Totŭ astfelŭ afirmă Casiu, că vorba latină **auctoritas** nu se póte traduce în greca printr'unŭ singurŭ cuvêntŭ.

Pănă când Roma a fostŭ punctulŭ centralŭ politicŭ, a rĕmasŭ ca atare şi pentru limba latină. Indată ce însă împĕraţii urmĕtorĭ lui Augustŭ ridicară cele mai multe provincii pe o tréptă cu capitala, cu adevĕratulŭ scaunŭ alu latinităţii, Roma încetá de a mai fi centrulŭ şi pentru limbă, şi poporulŭ dintr'ênsa nu se mai putea fălí a inima bătĕtóre, însufleţitóre, principiulŭ asimilitorŭ de naţionalităţĭ streine în enormulŭ statŭ. Preponderanţa naţiunii şi a limbei romano-latine s'a perdutŭ cu încetulŭ şi dimpreună cu dênsa şi curata latinitate romană.

Ce s'atinge însă de elasticitatea limbei latine, putemŭ constatá, că aceea s'a mai desvoltatŭ multŭ timpŭ prin renumiţii şi clasicii autorĭ din acéstă periódă, precum: S u c t o n i u(s), T a c i t u(s), S e n e c a, V a l e r i u(s), M a r u(s), F a b i u(s), C v i n t i l i a n ŭ (Quintilianus), P l i n i u(s) celŭ bĕtrânŭ şi celŭ tinĕrŭ şi mai malţĭ alţii prosaicĭ şi poeţi. Insă în eleganţă, în frumseţă etc. limba latină n'a mai căştigatŭ de locŭ, prin urmare ea a căştigatŭ cantitativŭ, dér nu calitativŭ. (Va urma).

Cursulŭ la bursa de Viena
din 25 Octomvre st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	123.10
Rentă de aurŭ 4% . . .	93.35
Rentă de hârtiă 5% . .	88.80
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	143. -
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	97.40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	119.30
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	104.10
Bonurĭ rurale ungare . .	100.70
Bonurĭ cu cl. de sortare	99.75
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	100.
Bonurĭ cu cl. de sortare	99.—
Bonurĭ rurale transilvane	99.75
Bonurĭ croato-slavone . .	100.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.25
Imprumutulŭ cu premiu ung.	115.25
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului .	115.60
Renta de hârtiă austriacă	80.95
Renta de arg. austr. . .	82.10
Renta de aurŭ austr. . .	103.45
Losurile din 1860 . . .	135 25
Acţiunile băncei austro-ungare	861.—
Act. băncei de creditŭ ung.	288.50
Act. băncei de creditŭ austr.	287.25
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.78
Napoleon-d'orĭ	9.70½
Mărcĭ 100 împ. germ. . .	59.90
Londra 10 Livres sterlinge	122.10

Bursa de Bucurescĭ.
Cota oficială dela 13 Octomvre st. v. 1884.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%). . . .		»
Renta rom. amort. (5%) . .		»
» convert. (6%) . .	»	»
Împr. oraş. Buc. (20 fr.) . .	»	»
Credit fonc. rural (7%) . .	»	»
» „ „ (5%) . .	„	„
» » urban (7%) . .	»	»
» » „ (6%) . .	»	»
» „ » (5%) . .	»	»
Banca naţională a României		1418
Ac. de asig. Dacia-Rom. . .		370
« » » Naţională . .		241½
Aurŭ	6·05%	
Bancnote austriace contra aurŭ	2·07	2.08

Cursulu pieţei Braşovŭ
din 27 Octomvre st. n. 1884.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.06	Vênd.	9.07
Argint românesc	»	9.—	»	9.05
Napoleon-d'orĭ	»	9.66	»	9.68
Lire turcescĭ	»	10.92	»	10.98
Imperialĭ	»	9.90	»	9.92
Galbenĭ	»	5.66	»	5.68
Scrisurile fonc. »Albina« . .	»	100.—	»	101.50
Ruble Rusescĭ	»	123.—	„	124.—
Discontulŭ	»	. . . 7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ accelerat	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Bucurescĭ	7.15	—	—	—
Predealŭ	1.09	—	—	3.50
Timişŭ	1.33	—	—	10.15
Braşovŭ (	2.06	—	—	10.50
Braşovŭ (	2.16	6.30	5.45	
Feldióra	2.44	7.09	6.28	
Apatia	3.03	7.41	7.07	
Agostonfalva	3.18	8.09	7.42	
Homorodŭ	3.51	8.53	8.51	
Haşfaleu	4.51	10.18	10.52	
Sighişóra	5.11	10.55	11.56	
Elisabetopole	5.39	11.36	12.43	
Mediaşŭ	6.00	12.11	1.23	
Copşa mică	6.29	12.35	2.07	
Micăsasa	—	12.54	2.27	
Blaşiu	7.02	1.29	3.06	
Crăciunelŭ	—	1.45	3.22	
Teiuşŭ	7.38	2.26	4.15	
Aiudŭ	7.55	2.48	4.44	
Vinţulŭ de susŭ	—	3.12	5.10	
Uióra	—	3.19	5.19	
Cucerdea	8.24	3.36	5.47	
Ghirişŭ	8.48	4.10	6.38	
Apahida	—	5.39	8.51	
Cluşiu (	10.08	5.59	9.18	
Cluşiu (	10.18	6.28	8.00	
Nedeşdu	—	6.54	8.34	
Ghirbĕu	—	7.10	8.59	
Aghirişŭ	—	7.25	9.35	
Stana	—	7.49	10 16	
Huiedinŭ	11.33	8.11	11.04	
Ciucia	12.06	8.52	12.17	
Bucia	—	9.11	12.47	
Bratca	—	9.29	1.21	
Rév	12.51	9.52	2.05	
Mezŏ-Telegd	1.21	10.27	3.08	
Fugyi-Vásárhely	—	10.46	3.39	
Várad-Velinţe	—	10.56	3.55	
Oradia-mare (	1.49	11.04	4.06	
Oradia-mare (	1.54	11.14	7.30	
P. Ladány	3.14	1.47	11.05	
Szolnok	5.10	4.40	2.37	
Buda-pesta	7.30	7.44	6.40	
Viena	2.00	6.20	2.00	

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35	3.30	8.00
Budapesta	8.00	6.55	9.45	2.47
Szolnok	11.24	10.55	12.18	6.36
P. Ladány	2.01	2.04	1.59	10.09
Oradea mare (	4.11	5.13	3.20	
Oradea mare (	4.21	9.37	3.25	
Várad-Velencze	4.29	9.45	—	
Fugyi-Vásárhely	4.40	9.59	—	
Mezŏ-Telegd	5.02	10.28	3.56	
Rév	5.46	11.41	4.31	
Bratca	6.09	12.15	—	
Bucia	6 28	12.48	—	
Ciucia	6.52	1.48	5.28	
Huiedin	7.32	3.21	6.01	
Stana	7.51	3.54	—	
Aghiriş	8.12	4.34	—	
Ghirbĕu	8.24	4.52	—	
Nedeşdu	8.38	5.11	—	
Cluşiu (	8.57	5.40	7.08	
Cluşiu (	9.23	6.00	7.18	
Apahida	9.50	6.29	—	
Ghiris	11.15	8.14	8.29	
Cucerdea	12.04	9.49	8.53	
Uióra	12.12	9.58	—	
Vinţulŭ de susŭ	12.19	10.07	—	
Aiudŭ	12.45	10.42	9.17	
Teiuşŭ	1.15	11.32	9.40	
Crăciunelŭ	1.44	12.03	—	
Blaşŭ	2.00	12.24	10.12	
Micăsasa	2.34	12.43	—	
Copşa mică	2.52	1.22	10.45	
Mediaşŭ	3.27	2.24	11.07	
Elisabetopole	4.01	3.06	11.29	
Sigişóra	4.50	4.17	12.15	
Haşfaleu	5.08	4.51	12.30	
Homorod	6.47	7.07	1.32	
Agostonfalva	7.36	8.10	2.04	
Apatia	8.09	8.46	2.24	
Feldióra	8.41	9.20	2.44	
Braşovŭ (	9.20	10.15	3.15	
Braşovŭ (	—	6.00	3.25	
Timişŭ	—	6.57	4.03	
Predealŭ	—	7.32	4.28	
Bucurescĭ	—	—	10.25	

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Teiuşŭ	2.39	9.50	8.20
Alba-Iulia	3.40	10.42	9.10
Vinţulŭ de josŭ	4.04	11.09	
Şibotŭ	4.35	11.43	
Orăştia	5.02	12.13	
Simeria (Piski)	5.44	1.22	
Deva	6.05	1.48	
Branicĭca	6.34	2.21	
Ilia	7.01	2.54	
Gurasada	7.15	3.09	
Zam	7.49	3.48	
Soborşin	8.32	4.37	
Bĕrzova	9.19	5.30	
Conopŭ	9.40	5.58	
Radna-Lipova	10.16	6.38	8.24
Paulişŭ	10.32	6.56	8.41
Gyorok	10.48	7.15	9.01
Glogovaţŭ	11.17	7.48	9.30
Aradŭ (	12.32	8.05	9.45
Aradŭ (	12.00	8.45	6.10
Szolnok	4.00	2.10	7.27
Budapesta	7.44	6.40	—
Viena	6.20	—	—

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35
Budapesta	8.00	6.55
Szolnok	11.14	12.28
Aradŭ (	3.35	5.30
Aradŭ (	4.00	6.20
Glogovaţŭ	4.16	6.39
Gyorok	4.47	7.19
Paulişŭ	5.02	7.39
Radna-Lipova	5.25	8.11
Conopŭ	5.57	8.49
Bĕrzova	6.18	9.18
Soborşin	7.11	10.27
Zam	7.48	11.18
Gurasada	8.22	11.57
Ilia	8 40	12.27
Branicĭca	9.02	12.57
Deva	9.32	1.45
Simeria (Piski)	10.12	2.58
Orăştiă	10.47	3.46
Şibotŭ	11.14	4.20
Vinţulŭ de josŭ	11.46	5.06
Alba-Iulia	12.21	6.15
Teiuşŭ	12.53	7.00

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.30
Aradulŭ nou	6.26	12.54
Németh-Ságh	6.51	1.19
Vinga	7.28	1.50
Orczifalva	7.49	2.12
Merczifalva	8.09	2.30
Timişóra	8.58	3.15

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ omnibus
Simeria	3.08
Streiu	3.45
Haţegŭ	4.33
Pui	5.19
Crivadia	6.05
Baniţa	6.43
Petroşenĭ	7.00

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	12.25	5.00
Merczifalva	1.16	5.56
Orczifalva	1.34	6.16
Vinga	2.04	6.50
Németh-Ságh	2.25	7.11
Aradulŭ nou	2.54	7.44
Aradŭ	3.10	8.00

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus
Petroşenĭ	8.56
Baniţa	9.37
Crivadia	10.09
Pui	10.48
Haţegŭ	11.26
Streiu	12.06
Simeria	12.37

Tipografia Alexi Braşovŭ.